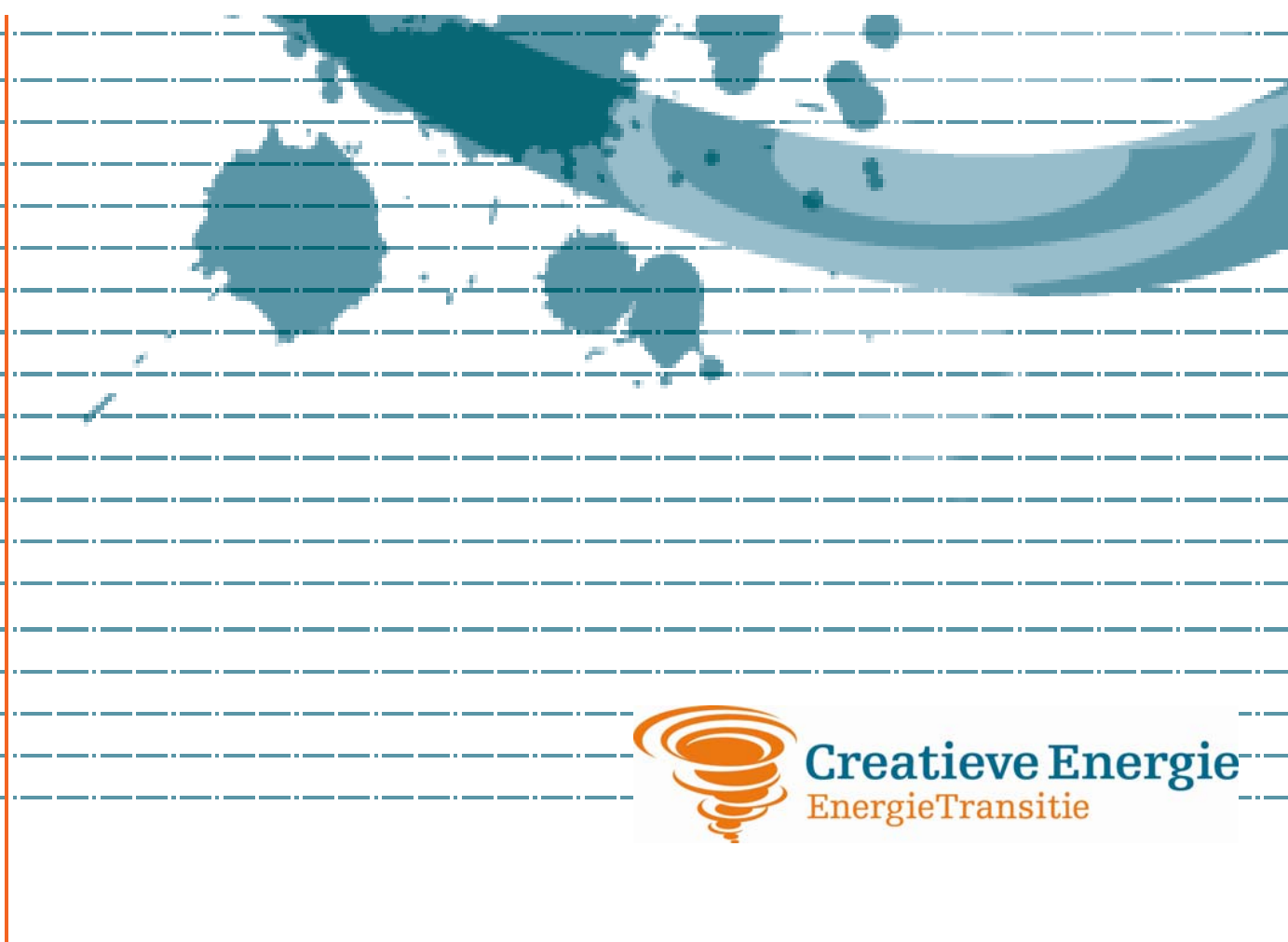

Meer

met

Minder

Samenvatting Meer met Minder: Nationaal Energiebesparingsplan

Welke energiebesparing is mogelijk?

- Meer met Minder biedt perspectief op het bereiken van een energiebesparing van 100 PJ per jaar in 2020 middels een nationale aanpak gericht op gemiddeld 30% energiebesparing bij 200.000 – 300.000 woningen en gebouwen per jaar. Meer met Minder is een initiatief van PeGO, EnergieNed, Bouwend Nederland, UNETO-VNI en Aedes.

Wat is het plan van aanpak?

- Het is cruciaal een structurele markt op te bouwen. Barrières moeten worden weggenomen, overheid moet flankerend beleid invoeren, marktpartijen moeten zich committeren om actief bij te dragen. EnergieCentraal faciliteert de marktontwikkeling, schept voorwaarden voor marktspelers, stemt activiteiten af, voert de monitoring uit, rapporteert over de voortgang en stuurt bij op resultaten.

Welke doelgroepen benaderen we en hoe?

- Meer met Minder richt zich op alle groepen –woning- en gebouweigenaren, bewoners en zakelijke gebruikers– met een gerichte, specifieke aanpak per doelgroep. De aanpak concentreert zich op natuurlijke investeringsmomenten zoals verhuizing, verbouwing of ketelvervanging.

Wat is het te verwachten resultaat?

- Het plan verbetert het woon- en werkcomfort en leidt tot lagere woonlasten voor de consument.
- Het vergt 15 miljard Euro aan investeringen en levert 30 miljard aan besparingen in het energieverbruik op. Daarnaast leidt het in de komende 13 jaar tot extra werkgelegenheid van ruim 10.000 banen.

Wat zijn de vervolgstappen?

- In de komende maanden worden de afspraken tussen initiatiefnemers en de overheid vastgelegd en wordt een implementatieplan uitgewerkt. Doel is om EnergieCentraal nog dit jaar in de lucht te hebben en per 1 januari 2008 met de operationele uitvoering te starten.

Inhoudsopgave

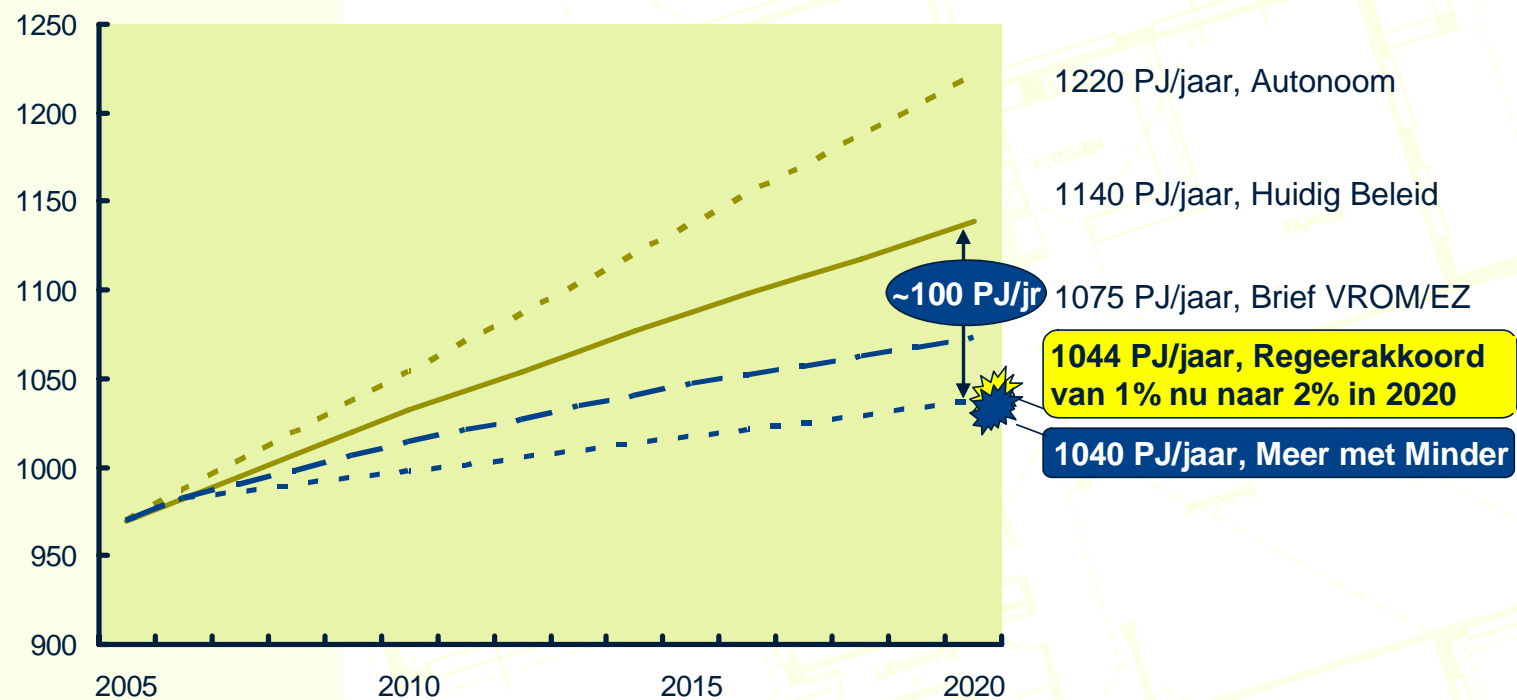
• Welke energiebesparing is mogelijk?

- Wat is het plan van aanpak?
- Welke doelgroepen benaderen we en hoe?
- Wat is het te verwachten resultaat?
- Wat zijn de vervolgstappen?

Welke energiebesparing is mogelijk?

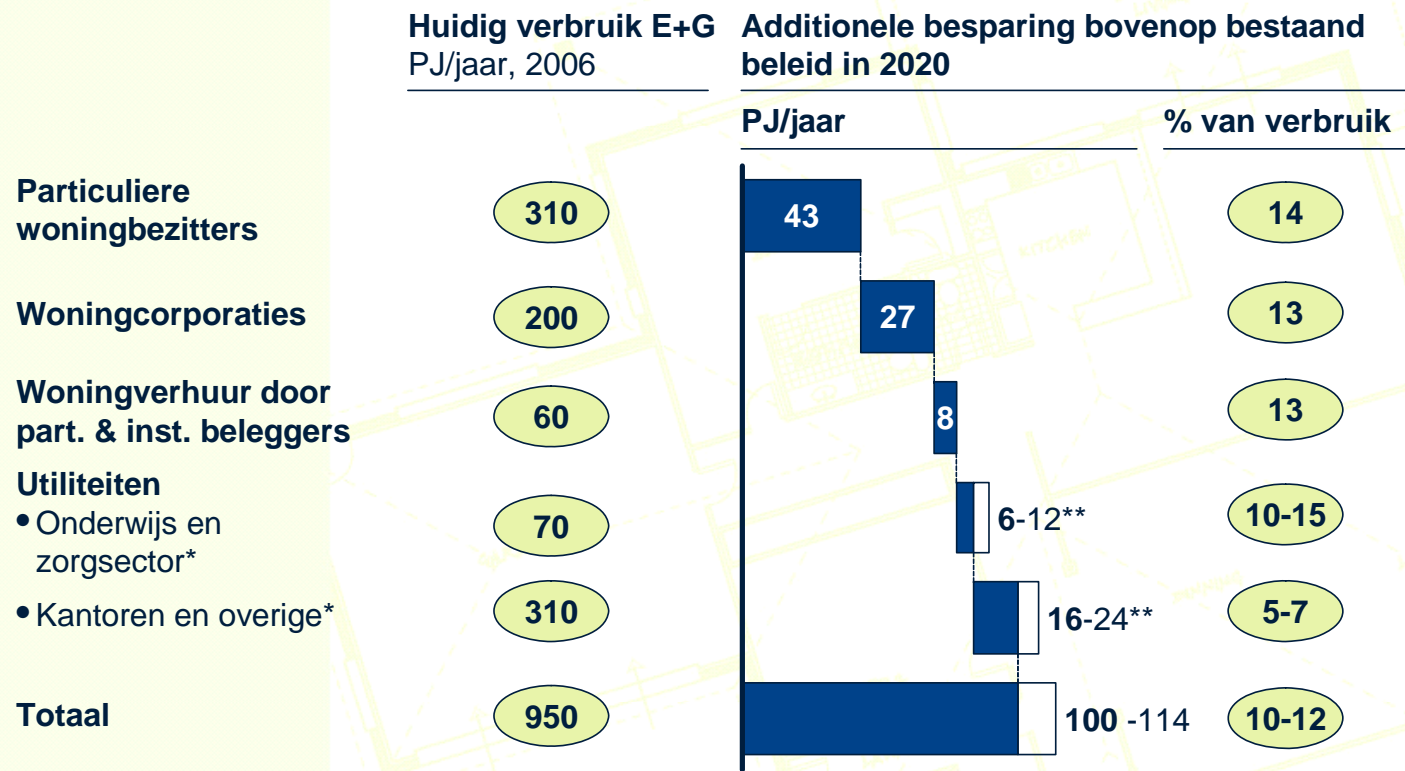
Energieverbruik gebouwde omgeving, PJ/jaar

Bron: ECN

In alle doelgroepen moet resultaat worden bereikt

Deze resultaten zijn bovendien exclusief gedragsmaatregelen (zoals de thermostaat een graad lager zetten)

* Gebaseerd op gegevens ECN; SenterNovem geeft hoger verbruik door classificatieverschillen.
 ** In utiliteit mogelijk meer besparing te realiseren dan tot op heden geïdentificeerd is.

Inhoudsopgave

- Welke energiebesparing is mogelijk?
- **Wat is het plan van aanpak?**
- Welke doelgroepen benaderen we en hoe?
- Wat is het te verwachten resultaat?
- Wat zijn de vervolgstappen?

Initiatiefnemers Meer met Minder willen helpen met een structurele aanpak

Ontwikkelen van een **structurele markt** van vraag en aanbod ...

... door per doelgroep stelselmatig alle **belemmeringen weghalen** ...

... en te zorgen dat alle marktpartijen een **éénduidig en elkaar versterkend signaal afgeven**

Deze aanpak moet heel Nederland bereiken

Marktpartijen en overheid spannen zich in

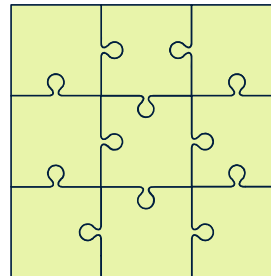
A. Barrières wegnemen voor woning- en gebouweigenaren

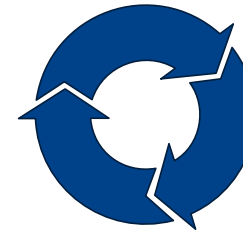
B. Flankerend beleid

C. Gezamenlijke inspanningen

D. Rapportage en bijsturing

Met landelijke resultaten

200.000-300.000 huizen en gebouwen aangepakt per jaar

Uitrol 13 miljoen slimme meters en daarbijbehorend energieadvies

Uitrol 7 miljoen EnergieBoxen

Uitrol toekomstige technologieën

A Barrières wegnemen

Barrières

Voorbeelden uit marktonderzoek

Aanpak

A. Barrières wegnemen voor woning- en gehouweidenaren

1 Onbekendheid met voordelen

- 35% weet überhaupt niet hoeveel ze maandelijks aan energierekening betalen, laat staan dat ze weten hoeveel ze daarop kunnen besparen

- Informatiecampagne
- Voorlichting

2 Onzekerheid over hoogte voordelen

- “Ik vertrouw het niet dat de energierekening omlaag gaat”

- Certificering
- Kwaliteitsborging
- Slimme meters
- Directe verlaging voorschotnota

3 Investeringsdrempel

- “Tweede hypotheek voor energiebesparende verbouwing doe je niet”

- Aantrekkelijke financieringsmogelijkheden
- Subsidiëring
- Flankerend beleid

4 Te veel moeite

- “Ik heb geen zin mijn huis te verbouwen”

- **Focus op natuurlijke investeringsmomenten**
- Aansluiten bij wijkgerichte aanpak

Bron: Marktonderzoek en focusgroep met Millward Brown

B Stevig en bestendig flankerend beleid is essentieel om de doelstellingen te halen

B. Flankerend beleid

Welke steun is nodig ?

Bestendige en flexibele financiering

- Opzet energiebesparingsfonds onder regie van overheid en initiatiefnemers van waar uit middelen bestendig en flexibel kunnen worden ingezet voor drempelverlaging bij doelgroepen (rentesubsidie, stadsvernieuwing)
- Subsidiëren van innovatie/duurzame energie systemen die gemiddeld binnen ca. 5 jaar commercieel (subsidieloos) toepasbaar worden geacht.

Flankerende wet & regelgeving

- Vergemakkelijken investeringen in energiebesparing bij huurwoningen
- Toestaan huurverhoging als energiebesparingsmaatregelen de woonlasten van huurders verlagen
- Introductie fiscale maatregel gekoppeld aan het energielabel voor particuliere woningen
- Garantstelling overheid op groen krediet en vereenvoudigen acceptatieproces
- Criteria groenfondsen aanpassen zodat kleinschalige projecten door particuliere verhuurders en Verenigingen Van Eigenaren hier ook onder vallen
- Verplicht minimumniveau energielabel voor utiliteitsgebouwen, gekoppeld aan mutatiemomenten
- Opnemen energiestatistiek als waardebepalende factor in de IFRS boekhoudregels
- Verruiming van de fiscale faciliteiten voor investeringen in utiliteitsgebouwen

C Vele partijen dragen bij aan Meer met Minder*

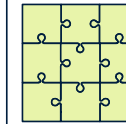
Promotie

- EnergieCentraal
- MilieuCentraal
- Gemeenten (VNG)
- Toeleverings-industrie
- Energieleveranciers
- Klantenorganisaties
- Milieuorganisaties
- Bouwend NL
- UNETO-VNI
- Netbeheerders
- Aedes
- DE Koepel
- VEH
- NVM
- VastgoedBelang
- VvE belang
- IVBN

Flankerend beleid

- VROM
- EZ
- Financiën
- Politiek (CDA, PvdA, CU etc.)
- Vereniging NL Gemeenten (VNG)

C. Gezamenlijke inspanningen

Advisering (gecertificeerd)

- EnergieCentraal (generiek)
- Bouwend NL - aannemers
- Energieleveranciers
- UNETO-VNI - installateurs
- Avepa – adviseurs
- Particuliere verhuur - adviseurs
- VEH
- Banken
- Toeleveringsindustrie
- NVM makelaars
- MKB Nederland
- VastgoedBelang
- VvE belang
- IVBN

Rapportage

- EnergieCentraal voor mijlpalen en actualisering voortschrijdend actieplan
- Energieleveranciers
- Kadaster
- Overheid

Uitvoering (gecertificeerd)

- Bouwbedrijven
- Installateurs
- Energieleveranciers
- Netbeheerders
- Toeleveringsindustrie
- Gebouweigenaar

* Staat open voor aanvulling

C Initiatiefnemers committeren zich aan concrete inspanningen

Partijen	Individuele inspanningen
Overheid	
VRM	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen en uitvoeren flankerend beleid • Afstemming overige overheidscampagnes en websites • Subsidie regelingen voor duurzaam en andere nieuwe technologieën (met EZ)
EZ	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen en uitvoeren flankerend beleid • Afstemming overige overheidscampagnes en websites
Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Actieve afstemming wijkgerichte aanpak inclusief aanpak arme wijken • Deelfinanciering coördinatiekosten wijkgerichte aanpak • Integratie energiebesparingspakket met schuldhulpverlening
Initiatiefnemers	
EnergieNed / Energieleveranciers	<ul style="list-style-type: none"> • Communiceren met klanten over mogelijkheden van Meer met Minder • Voorkeursuitrol slimme meter en geavanceerd terugkoppelen over het energieverbruik • Stimuleren van (elektriciteits)besparing en gedragsverandering door verspreiden energiebox • Direct en onvoorwaardelijk verlagen van de voorschotnota na nemen van maatregelen • Financieel bijdragen aan en deelnemen in 'EnergieCentraal' • Uitvoering Energieagenda 2007 - 2030
Aedes	<ul style="list-style-type: none"> • Aedes heeft zelf al initiatief genomen voor aanpak van energieproblematiek in het "Antwoord op de samenleving" en wil dit samen met andere partijen tot uitvoering brengen • In de wijkgerichte aanpak van corporaties wordt getracht particuliere verhuurders en eigenaar/bewoners ook mee te laten participeren
Bouwend Nederland	<ul style="list-style-type: none"> • Opleiding bouwers, certificering en controle op kwaliteit, bevorderen kwantiteit en kwaliteit van de uitvoering plus bijdrage in EnergieCentraal
UNETO-VNI	<ul style="list-style-type: none"> • Opleiding installateurs, certificering en controle op kwaliteit, bevorderen kwantiteit en kwaliteit van de uitvoering plus bijdrage in EnergieCentraal

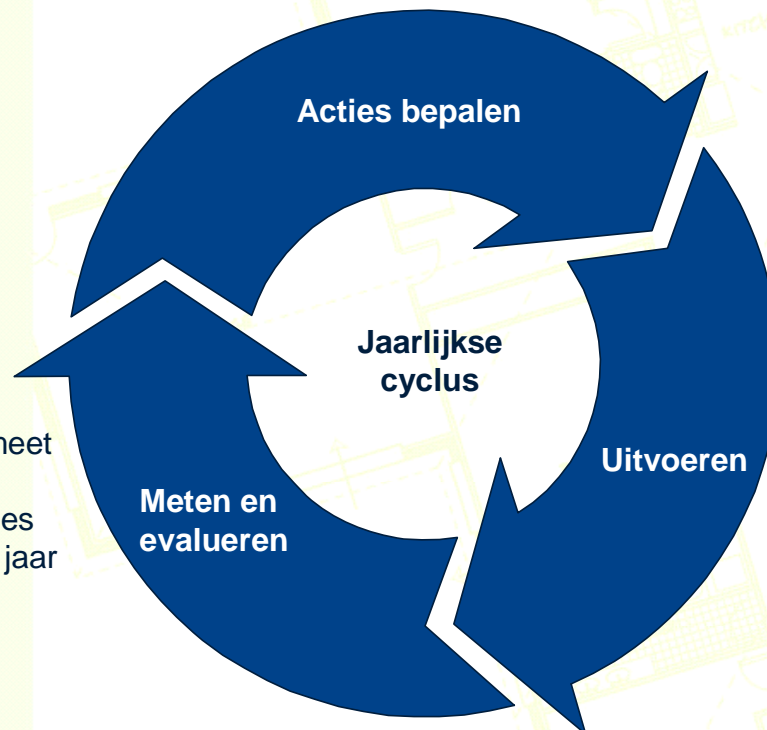
D De inspanningen worden jaarlijks geëvalueerd

- Energiesector en partijen in de gebouwde omgeving en overheid maken afspraken voor de periode tot 2020
- Op basis van gemeten resultaten worden jaarlijks focusgebieden, maatregelen en additioneel flankerend beleid vastgesteld in een voortschrijdend 3-jarenplan.
- Bijsturing met diverse instrumenten om slagen structurele markt te garanderen: meer motiveren, stimuleren of verplichtingen om doelstellingen te halen

D. Rapportage
en bijsturing

- EnergieCentraal meet resultaten en adviseert over acties voor het volgende jaar

- Marktpartijen adviseren, verkopen en financieren pakketten aan doelgroepen
- Overheid implementeert en bewaakt EPBD en aanvullend flankerend beleid

D Voorstel voor uitvoeringsstructuur

D. Rapportage en bijsturing

Programma raad

- EnergieNed
- Aedes
- Bouwend Nederland
- UNETO-VNI
- VROM
- EZ
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- Directeur Energie Centraal

Onafhankelijk voorzitter

Energie Centraal

- Bestuur
- Directeur
- Operationeel team

Marktforum

- Initiatiefnemers Meer met Minder
- Vereniging Eigen Huis
- Spaar het Klimaat
- Verenigingen van makelaars
- Banken
- Consumentenbond
- Vastgoedbelang
- VVE belang
- Etc.

Inhoudsopgave

- Welke energiebesparing is mogelijk?
- Wat is het plan van aanpak?
- **Hoe benaderen we de doelgroepen?**
- Wat is het te verwachten resultaat?
- Wat zijn de vervolgstappen?

Propositie moet voor doelgroepen zo voordelig mogelijk worden

Doelgroepen

Voordelen Meer met Minder

Particuliere woningbezitters

- Keuzepakketten besparingsmaatregelen
- Daling woonlasten door lagere energienota en gunstige financiering
- Kundige en gecertificeerde aanpak
- Verhoging wooncomfort
- Verdere daling energiekosten bij gebruik energiebox
- Slimme meters als integraal onderdeel aanpak

*Verder
uitgewerkt
op volgende
pagina's*

Woning corporaties/ver- huurders + huurders

- Ondersteuning wijkgerichte aanpak
- Huurverhoging in ruil voor lagere energiekosten huurder
- Slimme meters als integraal onderdeel van aanpak
- Verhoging wooncomfort
- Daling van woonlasten door verlaging voorschotnota in ruil voor huurverhoging
- Verdere daling energiekosten bij gebruik energiebox

*Wordt
uitgewerkt in
implementatie-
plan*

Utiliteiten

- Gezondere en meer comfortabele werkplek
- Meer energiebesparende maatregelen bij natuurlijk momenten door:
  - Stimulans tot energiebesparing via brancheorganisatie
  - Advisering door energiebedrijf of adviseur
  - Uitvoering door gecertificeerde bedrijven
- Aantrekkelijke financieringsmogelijkheden

Particuliere woningbezitters – Keuzepakketten motiveren om meer energiebesparende maatregelen tegelijk te implementeren

Spelregels

- Om in aanmerking te komen voor Meer met Minder faciliteiten geldt:
  - Consument kiest minimaal 2 maatregelen uit zowel hoog hangend fruit als laaghangend fruit categorieën
  - De maatregelen moeten tezamen minimaal een sprong van 2 energielabels te weeg brengen
  - Het pakket heeft een energiebesparing van tenminste 30%
  - Het totale pakket heeft een positieve NCW
- Pakketten worden samengesteld door de woningeigenaar afhankelijk van de karakteristieken van de woning

Laaghangend fruit

- HR ketel
- Spouwmuur isolatie
- Leiding isolatie
- Kierdichting
- Aanwezigheidsdetectie
- Isolatie tapwater circulatie

Hooghangend fruit

- Dakisolatie
- Vloerisolatie
- Steensmuur isolatie
- HR++ beglazing
- Warmtepomp
- Zonneboiler
- Ventilatie met warmte terugwinning
- Zonnecellen

Energiebox wordt altijd meegeleverd om consument te ondersteunen bij verlagen gedragsgebonden verbruik

- Spaarlampen en/of LED lampen
- Water- en energiebesparende douchekop
- Standby killer
- Slimme meter

Particuliere woningbezitters – Met pakketten kunnen eigenaars het energieverbruik van hun huis omlaag brengen met minimaal 2 niveaus

Voorbeeld

Pakket brengt eigenaar van D naar B			
Deze aanvulling is gemaakt conform de procedure opgesteld door Stichting EPK, voor de volgende woning of woongebouw:			
Woning: 1985, Noord Zuid, 120 m ² Spouwmuurisolatie, Dakisolatie Dubbelglas BG, VR-ov ketel			
	Voor verbeteringen	Na verbeteringen Pakket A Pakket B	
<p>Deer eergek zichtig</p> <p>A A -0,50 A -0,21-0,79 A -0,21-1,00</p> <p>B B 1,00-1,30</p> <p>C C 1,31-1,60</p> <p>D D 1,61-2,00</p> <p>E E 2,01-2,40</p> <p>F F 2,41-2,50</p> <p>G G >2,51</p> <p>Deer eergek oazichtig</p>	D 1,82	B 1,24	
Het gestandaardiseerde energiegebruik van uw woning is 79731 MJ.	0%	37%	
Na het aanbrengen van pakket A of B neemt dit energiegebruik neemt af met de rechts getoonde percentages.			
Maatregelen pakket A:			
HR++ beglazing HR107-ketel 10 Spaarlampen Standby killer			
Deze aanvulling geeft een globale indicatie van het effect op het energiegebruik van mogelijke verbeteringen van uw woning of woongebouw. Wilft u zekerheid over de besparingen, laat dan een maatwerkadvies uitvoeren. Op basis van een maatwerkadvies kunt u een goed overwogen besluit nemen welke maatregelen in uw situatie geschikt zijn aan de hand van investeringskosten en terugverdientijden.			

Pakket brengt eigenaar van F naar C			
Deze aanvulling is gemaakt conform de procedure opgesteld door Stichting EPK, voor de volgende woning of woongebouw:			
Woning: 1965, Oost West Spouwmuurisolatie, Dubbelglas beg.grond, VR-ov ketel			
	Voor verbeteringen	Na verbeteringen Pakket A Pakket B	
<p>Deer eergek zichtig</p> <p>A A -0,50 A -0,21-0,79 A -0,21-1,00</p> <p>B B 1,00-1,30</p> <p>C C 1,31-1,60</p> <p>D D 1,61-2,00</p> <p>E E 2,01-2,40</p> <p>F F 2,41-2,50</p> <p>G G >2,51</p> <p>Deer eergek oazichtig</p>	F 2,53	C 1,58	
Het gestandaardiseerde energiegebruik van uw woning is 99877 MJ.	0%	42%	
Na het aanbrengen van pakket A of B neemt dit energiegebruik neemt af met de rechts getoonde percentages.			
Maatregelenpakket A:			
Dakisolatie Vloerisolatie WP boiler Kierdichting 10 Spaarlampen Standby killer			
(Kierdichting valt hieruit want heeft eigenaar al geïnstalleerd)			
Deze aanvulling geeft een globale indicatie van het effect op het energiegebruik van mogelijke verbeteringen van uw woning of woongebouw. Wilft u zekerheid over de besparingen, laat dan een maatwerkadvies uitvoeren. Op basis van een maatwerkadvies kunt u een goed overwogen besluit nemen welke maatregelen in uw situatie geschikt zijn aan de hand van investeringskosten en terugverdientijden.			

Marktpartijen geven een éénduidig en elkaar versterkend signaal

De woonconsument wordt benaderd ...

Mediacampagnes "meer met minder"

Energieleverancier

Familie Jansen heeft besloten te verhuizen. Eindelijk hebben ze hun droomhuis uit de jaren 30 gevonden. Ze gaan bieden.

De woonconsument verzamelt informatie ...

Makelaar

Website Energie Centraal

Advies en kwaliteitsbewaking

Installateur/Aannemer

Hypotheekverstrekker

VEH

1. Familie Jansen wordt via spotjes bewust dat hun nieuwe huis niet energiezuinig is
2. Makelaar wijst ze op energielabel van nieuwe huis
3. Website EnergieCentraal laat zien welk maatregelenpakket hun huis twee labels verhoogt en dat de investering positief is voor hun maandlasten
4. VEH geeft informatie over gecertificeerde aannemers in de regio
5. Installateur spreekt definitieve pakket met hun af en maakt offerte op.
6. Hypotheekverstrekker wijst op mogelijkheid afsluiten voordelig "groenkrediet"
7. Familie Jansen doet energierenovatie, nieuw energielabel ingeschreven in kadaster
8. Energiebedrijf installeert ook slimme meter en verlaagt voorschotnota
9. Familie Jansen krijgt na verhuizing constante adviesstroom over energiebesparingen

Inhoudsopgave

- Welke energiebesparing is mogelijk?
- Wat is het plan van aanpak?
- Welke doelgroepen benaderen we en hoe?
- **Wat is het te verwachten resultaat?**
- Wat zijn de vervolgstappen?

Impact “Meer met Minder” op energiebesparing in Nederland

- Een ambitieniveau van 100 PJ/jaar in plaats van 65 PJ/jaar extra besparing in 2020
- Met 200.000 - 300.000 bestaande woningen/gebouwen per jaar, zal in 2020 totaal circa 40-60% van de bestaande bebouwing zijn aangepakt
- Om dit te realiseren wordt totaal in de periode van 2007 t/m 2020 € 15 - 25 miljard geïnvesteerd in de bebouwde omgeving
- Dit creëert naar verwachting circa 10 duizend banen in de bouwnijverheid en een netto waardecreatie van € 10 -15 miljard (4,000 - 6,000 per woning)
- In 2020 is het jaarlijks gasverbruik verminderd met 2,0 miljard kubieke meter en het jaarlijks elektriciteitsverbruik met 3,9 miljard kWh

Inhoudsopgave

- Welke energiebesparing is mogelijk?
- Wat is het plan van aanpak?
- Welke doelgroepen benaderen we en hoe?
- Wat is het te verwachten resultaat?
- **Wat zijn de vervolgstappen?**

Volgende stappen

- Uitwerken afspraken tussen overheid en initiatiefnemers
- Uitwerken implementatieplan Meer met Minder in gezamenlijkheid met overheid en marktpartijen
- Start implementatie na september 2007
- EnergieCentraal nog dit jaar operationeel
- Start pilot-projecten eind 2007
- Start volledige uitvoering in 2008
- Werk in uitvoering tot 2020

EnergieNed

*EnergieNed
Federatie van
energiebedrijven in
Nederland*

Creatieve Energie
EnergieTransitie

*Platform Energietransitie
Gebouwde Omgeving (PeGO)*

*Aedes
vereniging van
woningcorporaties*